

מכתב שר החינוך והתרבות לממשלה.

אני מבקש להביא לידיעת הממשלה את פעולות מוזיאון ישראל ירושלים, שהקמתו הולכת ונשלמת ושפתיחתו הרשמית נקבעה ל-11 במאי 1965.

עוד בראשית שנת 1957 לכשנודע על אפשרות קבלת תרומה ממחלקת המדינה של ארה"ב מכספיה שבארץ (תמורת ספרים שנמכרו בארץ) להקמת מוזיאון בירושלים, מניתי ועדה אשר "תפקידה לדון בדבר הקמת מוזיאון לאומי (לאמנות, עתיקות וכו') בירושלים ולטפל בהכנות להקמת מוזיאון זה".

בראש הועדה עמד ראש עיריית ירושלים המנוח מר ג. אגרון וחבריה הראשונים היו: ד"ר מ. אבידור, ד"ר ו. איתן, ד"ר י. ידין ומר ט. קולק. במשך השנים נתווספו לועדה החברים צביא לוריא, מר י. עילם, ד"ר י. לרון, ד"ר י"א נבנצל, ד"ר א. בירן וכשנפטר מר אגרון מונה מר מ. איש שלום כראש הועדה. משנבחר ד"ר נבנצל להיות מבקר המדינה התפטר מתפקידו. שינויים אחרים חלו בהרכב הועדה בה נמצאים נציגים מ"בצלאל", מ"אגף העתיקות" ומ"האוניברסיטה".

בדצמבר 1957 הוקם גוף משפטי, אגודה עותומנית בשם "קרן המוזיאון ישראל אמריקה". האגודה חתמה על הסכם עם נציגי ממשלת ארה"ב לקבלת 1,500,000 ל"י לבניית האגף המרכזי למוזיאון לאמנות ולעתיקות בירושלים. האגודה קיבלה את הכספים לרשותה למטרות הבניה. הטיפול בהכנת התוכניות, עריכת תחרות בין הארכיטקטים בארץ וההנחיות הכלליות להקמת המוזיאון היו בידי "הועדה להקמת המוזיאון" הנזכרת לעיל. ביצוע העבודה נמסר לסולל בונה לאחר מכרז.

ממשלת ישראל מצדה העמידה 84 דונם אדמה לרשות המוזיאון בגבעת נוה שאנן לצורכי המוזיאון. כיום נראים בניני המוזיאון והגן סביבו על הגבעה בין רחביה והאוניברסיטה העברית.

בשנת 1961 נחתם הסכם דברים עם ילדי ש. ברונפמן מקנדה אשר הבטיחו לתרום 1,000,000 דולרים קנדיים להקמת "מוזיאון ש. ברונפמן למקרא ולעתיקות" והבטיחו השתתפות שנתית באחזקת המוזיאון. בהסכם שנחתם נאמר שבמוזיאון יוצגו ממצאים בעלי ערך מוזיאלי הנמצאים כיום באגף העתיקות, באוניברסיטה העברית ובבצלאל. כמו כן הוסכם שיוקם גוף משפטי למוזיאון ברונפמן שבהנהלתו ישתתפו גם ארבעת ילדי ברונפמן. סכום התרומה הועבר במלואו.

מתרומות שונות המגיעות לסך 2,500,000 ל"י נבנים המבנים אשר יהוו את משכנו החדש של בית הנכות הלאומי בצלאל ואילו משפחת גוטסמן מארה"ב תרמה כ-850,000 \$ להקמת היכל הספר אשר בו יוצגו המגילות הגנוזות. גן האמנות על שם ביילי רוז מהווה חלק ממוזיאון בצלאל.

בפברואר 1962 מינה שר החינוך והתרבות, מר א. אבן, ועדה בראשותו של שופט בית הדין העליון א. ויתקון אשר תפקידיה יהיו:

1. לנסח הצעות לקביעת המסגרת המינהלית של המוזיאון;
2. לבחון את מכלול הבעיות המינהליות של האגפים השונים שיהוו את המוזיאון;
3. לבדוק את הצורך בחקיקה מיוחדת לגבי רשות המוזיאון.

נוסף ליו"ר ד"ר א. ויתקון, היו חברי הועדה ה"ה מ. אבידור, מ. אבי-יונה, א. בירן, ע. גוברין, א. דובקין, י. ידין, ט. קולק וח. רינות. כמזכיר הועדה שימש י. ביהם.

הועדה הגיעה, לאחר דיונים ממושכים, לדעה אחידה בדבר ניהול המוזיאון. הועדה לא היתה סבורה שיש צורך בחקיקה מיוחדת והציעה לכוון את המוסד כתאגיד משפטי ציבורי בצורת חברה, שאחריותה מוגבלת בערבות, ללא הון מניות וללא תוספת המלה "בע"מ" בשם החברה. הועדה הציעה ש"מוזיאון ישראל, ירושלים" יהיה מורכב, לעת עתה, משלוש חטיבות:

בית הנכות הלאומי לאמנות בצלאל
המוזיאון ע"ש ש. ברונפמן למקרא ולעתיקות

היכל הספר

המוזיאון יתנהל ע"י מועצת מנהלים שתנהל את הענינים
המשותפים לשלוש החטיבות ואילו כל חטיבה תהא אחראית לניהול
הענינים שבסמכותה. במועצת המנהלים יהיו נציגי הסוכנות, הממשלה,
היכל הספר, האוניברסיטה העברית ואנשי ציבור. מועצת המנהלים
תתמנה ע"י נשיא המדינה.

בהמלצות הועדה נקבעו הסמכויות של מועצת המנהלים של
מוזיאון ישראל והסמכויות של כל חטיבה וחטיבה. הועדה הגיעה
להצעה זו כי נוכחה לדעת שלמעשה אין דרך זולת הדרך המותווית
בתקנון שהציעה כדי להשתית את המוזיאון על יסוד בריא ולהבטיח
יחסים תקינים בין הגופים השונים המשותפים במוסד זה.

הועדה הגישה מסקנותיה ביוני 1963. כדי לבחון את מסקנות
הועדה הלכה למעשה אישרתי ב-12.1.1964 הקמת מועצת מנהלים זמנית
לניהול מוזיאון ישראל.

חברי מועצת המנהלים הזמנית של מוזיאון ישראל הם:

מר א. איש-שלוט, פרופ' נ. אביגד, מר מ. ארדון, ד"ר א. בירן,
ד"ר ד. דינשטיין, מר א. דובקין, פרופ' י. ידין, מר י. ינאי,
פרופ' ב. מזר, מר א. נרבוני, מר ט. קולק, ד"ר ח. רינות ומר
ד. רקנטי. כעה ביקשתי את מר ט. קולק לשמש יו"ר מועצה זו.

משלוש החטיבות המהוות את מוזיאון ישראל יש לשתיים - בצלאל
והיכל הספר הנהלות רשמיות חוקיות. כדי לאפשר למוזיאון ברונפמן
להתחיל בפעולתו אישרתי הרכב הנהלה זמנית למוזיאון ברונפמן
לעתיקות בראשותו של ד"ר א. בירן, מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים
שבמשרדי. חברי ההנהלה הזמנית למוזיאון ברונפמן הם: פרופ' א"א
אורבך, פרופ' מ. אבי-יונה, ד"ר ש. אביצור, ד"ר א. בירן, מר אדגר
ברונפמן, גב' מינדה ברונפמן דה-גינצבורג, גב' פיליס ברונפמן
למברט, מר צ'רלס ברונפמן, ד"ר מ. דותן, פרופ' י. ידין, מר א.
ישראלי, פרופ' ב. מזר, מר י. נבון, פרופ' י. פראוור, מר ט. קולק,
ד"ר ח. רינות ופרופ' מ. שטקליס.

מועצת המנהלים הזמנית של מוזיאון ישראל (בעזרת הנהלות

החטיבות השונות) מכשירה עתה את המוזיאון לפתיחתו. המבנים העיקריים הושלמו (מקווים לסיים לפתיחה גם את בניין המוזיאון לילדים, תרומת משפחת סקר מאנגליה ואולם תצוגות זמניות תרומת מר ספרטוס מארה"ב), הגינות ניטעו, כבישי הגישה נסללו, הוכנו התכניות לתערוכת הפתיחה והושלמו תכניות העבודה בגן המצלבה. עתה עוסקים חברי המועצה גם בברור טקס הפתיחה ורשימת המוזמנים תאריך הפתיחה נקבע ל-11 במאי 1965.

בפני המוזיאון תעמודנה בעיות תקציביות ומנהליות מהן הנוגעות למוזיאון ישראל בכללו ומהן הנוגעות לחטיבות השונות. אני סבור שרצוי לאפשר להנהלות החטיבות ולמועצה הזמנית של מוזיאון ישראל לספל בבעיות אלה תוך תקופת נסיון ו"הרצה" בטרם ייקבעו הדפוסים המנהליים והתחוקתיים המוגדרים. בין הבעיות אשר נצטרך לתת את דעתנו עליהן גם בעיה היחסים שבין אגף העתיקות הממשלתי האחראי בשמי, בתוקף החוק, לעתיקות המדינה לבין מוזיאון ברונפמן בו יוצגו חלק מעתיקות אלה. בתוקף החוק רשאי, מנהל האגף, באישורי, להשאיל עתיקות למוסדות מדע ולמוזיאונים. אם כי ועדת ויתרון הציעה מסגרת חוקית ונוהלית למוזיאון ישראל וחטיבותיו אני סבור שרצוי שתקופת "ההרצה" תימשך עד לאחר הפתיחה. תוך תקופה זו תבחנה ההצעות ויתחשלו הדברים בכור החיים היום-יומיים.

לאור הנסיון שיירכש תובא לממשלה הצעה מוגדרת בשנה הבאה אך רציתי כבר עתה להביא את דבר הקמת המוסד התרבותי-חינוכי החשוב והמרכזי לידיעת חברי הממשלה.